

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	องค์ประกอบพื้นฐานและกระบวนการจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู		
ชื่อผู้เขียน	นางสาวนันทนา สารกิจจานนท์		
ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต	สาขาวิชาวิจัยและสถิติการศึกษา		
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร. กิตติพร	ปัญญาภิญโญผล	ประธานกรรมการ
	รองศาสตราจารย์ ดร. บุญส่ง	นิลแก้ว	กรรมการ
	รองศาสตราจารย์ กนกทิพย์	พัฒนาพัณฑ์	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพองค์ประกอบพื้นฐาน กระบวนการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคคลต่าง ๆ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่จัดการศึกษาได้และไม่ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานและเพื่อสรุปองค์ประกอบพื้นฐาน และกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ การบันทึกภาคสนาม สัมภาษณ์แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยผ่านวิธีการเลือกหลายวิธีคือ แบบเจาะจง แบบสุ่มอย่างง่าย และแบบสโนว์บอลได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียน 4 คน ผู้นำหมู่บ้าน 7 คน ครูผู้สอน 27 คน นักเรียน 14 คน ครูผู้สอนที่เคยปฏิบัติงานร่วมกับอาจารย์ใหญ่คนปัจจุบัน 2 คน อาจารย์ใหญ่โรงเรียนอื่นในกลุ่มโรงเรียนเดียวกัน 2 คน ผู้ปกครอง 6 คน ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล และด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการเชิงอุปนัยเป็นสำคัญและใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นปริมาณ โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละและค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ด้านสภาพทั่วไปของโรงเรียนและชุมชนมีทั้งเหมือนและต่างกัน คือโรงเรียนทั้งสองมีอาคารเรียน ห้องเรียนต่าง ๆ เท่ากัน ครูส่วนมากจบปริญญาตรี ความเป็นไปในแต่ละวันของทั้งสองโรงเรียนคล้ายคลึงกัน ทั้งสองชุมชนเป็นชุมชนชนบท อาชีพหลัก คือทำนา ฐานะยากจนและมีหนี้สิน
2. ด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งสองโรงเรียนมีค่อนข้างมากและเพียงพอ แต่โรงเรียนที่ได้ชื่อว่าจัดการศึกษาได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน มีการพัฒนาอยู่ในระดับดีกว่า
3. ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์ ครูทั้งสองโรงเรียนผลิตและใช้สื่อค่อนข้างน้อย ทั้งที่สื่อวัสดุอุปกรณ์สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้รับการจัดสรรมาจากทางราชการ มีจำนวนมาก
4. ด้านการบริหารงานทั้ง 6 งาน ในโรงเรียน
  - 4.1 งานวิชาการ ครูทั้งสองโรงเรียนไม่เข้าใจหลักสูตร เขียนแผนการสอนแต่ไม่นำมาใช้ ผู้บริหารขาดการติดตามประเมินผลในเรื่องกระบวนการ การวัดและประเมินผลในโรงเรียนที่ได้ชื่อว่าจัดการศึกษาได้คุณภาพ บิดเบือนไปในทางที่ดีกว่าสภาพที่วัดได้จริง
  - 4.2 ทั้งสองโรงเรียนจัดกิจกรรมประชาธิปไตย และกิจกรรมบริการสุขภาพค่อนข้างประสบความสำเร็จ กิจกรรมอาหารกลางวัน ร้านค้าสหกรณ์ ยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ โรงเรียนที่ได้ชื่อว่าจัดการศึกษาได้คุณภาพ ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี
  - 4.3 โรงเรียนที่ได้ชื่อว่าจัดการศึกษาได้คุณภาพ ประสบความสำเร็จในการบริหารงานธุรการการเงินและพัสดุเป็นอย่างมาก ส่วนโรงเรียนที่ได้ชื่อว่าจัดการศึกษาไม่ได้คุณภาพ ประสบความสำเร็จอยู่ในระดับที่น่าพอใจ
  - 4.4 อาคารสถานที่ทั้งสองโรงเรียนมีปริมาณเพียงพอและเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมอื่น ๆ แต่โรงเรียนที่ได้ชื่อว่าจัดการศึกษาได้คุณภาพ ได้ดูแลและปรับปรุงบริเวณให้สวยงาม สะอาดร่มรื่นอยู่เสมอ
  - 4.5 โรงเรียนที่ได้ชื่อว่าจัดการศึกษาได้คุณภาพ อาจารย์ใหญ่ได้ติดตามควบคุมงานที่มอบหมายอย่างใกล้ชิดทำให้งานสำเร็จ แต่ครูขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งตรงกันข้ามกับโรงเรียนที่ได้ชื่อว่าจัดการศึกษาไม่ได้คุณภาพ

4.6 โรงเรียนที่ได้ชื่อว่าจัดการศึกษาไม่ได้คุณภาพ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากชุมชน มากกว่าโรงเรียนที่ได้ชื่อว่าจัดการศึกษาได้คุณภาพ

5. คุณลักษณะของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

5.1 อาจารย์ใหญ่ทั้งสองโรงเรียนมีเวลาปฏิบัติงานในโรงเรียนน้อย ทักษะการปฏิบัติงานวิชาการ การนิเทศงานวิชาการน้อยเท่ากัน อาจารย์ใหญ่โรงเรียนที่ได้ชื่อว่าจัดการศึกษาได้คุณภาพ มีการวางแผนงานดีกว่า มีอายุน้อยกว่า มีประสบการณ์และแรงจูงใจในการทำงานมากกว่า ในขณะที่อาจารย์ใหญ่โรงเรียนที่ได้ชื่อว่าจัดการศึกษาไม่ได้คุณภาพ มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นดีกว่า และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งสั้นกว่า

5.2 ครูผู้สอน ครูโรงเรียนที่ได้ชื่อว่าจัดการศึกษาไม่ได้คุณภาพมีประสบการณ์ในการสอน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนมีความรับผิดชอบต่อนักเรียน และมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นดีกว่า ส่วนครูโรงเรียนที่ได้ชื่อว่าจัดการศึกษาได้คุณภาพ มีอายุน้อยกว่า และมีปริมาณงานรับผิดชอบมากกว่า

5.3 ผู้ปกครองของนักเรียนทั้งสองโรงเรียนมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ทำให้การสนับสนุนการเรียนไม่เต็มที่ นักเรียนที่ขาดเรียนมีปัญหาทางครอบครัว และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

5.4 โรงเรียนที่ได้ชื่อว่าจัดการศึกษาไม่ได้คุณภาพ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้นำชุมชน และกรรมการโรงเรียน ทำให้ได้รับความร่วมมือจากชุมชนมากกว่าโรงเรียนที่ได้ชื่อว่าจัดการศึกษาได้คุณภาพ

สรุปได้ว่าองค์ประกอบพื้นฐานและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ได้แก่

1. คุณลักษณะของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้แก่ การมีแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีทักษะในการปฏิบัติงานวิชาการ มีประสบการณ์ในการทำงาน มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ มีทัศนคติที่ดีต่องานและบุคคล

2. ความสามารถในการบริหาร จัดการงานทั้ง 6 งานของโรงเรียนของผู้บริหาร และคณะกรรมการได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง

3. องค์ประกอบด้านขนาดพื้นที่ของโรงเรียน

Thesis Title Basic Factors and Education Management Process in Educational Opportunity Expansion Schools under the Office of Nong Bua Lam Phu Provincial Primary Education

Author Miss Nantana Saragijjanon

M.Ed. Research and Statistics in Education

Examining Committee

Assoc.Prof.Dr.Kittiporn	Punyapinyophol	Chairman
Assoc.Prof.Dr.Boonsong	Nilkaew	Member
Assoc.Prof.Kanoktip	Patanapuapan	Member

Abstract

The purposes of this research, were : firstly, to study the state of the basic factors, educational management process, and people participation in the qualified and non-qualified (according to the educational standard) educational opportunity expansion schools, and secondly, to summarize the basic factors and educational management process which are good to the quality of the educational opportunity expansion schools under the Office of Nong Bua Lam Phu Provincial Primary Education.

This research employed a multi-technique to collect data by undertaking participant and non-participant observations, formal and informal interviews, list-checking, and field note-takings. The researcher herself conducted those data collection from a number of target groups whom had been selected by purposive, simple random, and snowball sampling techniques. Those key informants comprised of 4 school administrators,

7 village headmen, 27 teachers, 14 students, 2 of the teachers who used to work with the current school headmasters in the community, 2 headmasters of other schools within the same school cluster, and 6 parents. Data triangulation and methodological triangulation were used to examine the collected data, then, analytical induction was used to classify the analysed information. Some quantitative data were counted and determined by percentage.

The findings of this research were as follows:

1. There were some similarity and differences between general context of the schools and communities backgrounds. The two schools had equal number of buildings and classrooms. Most teachers from both schools had Bachelor degree. Two communities were in a rural area of which the residents were poor farmers with some debts.
2. Both schools had sufficient buildings, classrooms and facilities, but the so-called qualified school had better condition and maintenance.
3. Both schools' teachers rarely produced and used their own teaching media, though the media for lower-secondary level had been provided by the Government with a large number.
4. Six aspects of administration within the schools were found by this study as follow:
  - 4.1 Both schools' teachers did not understand the school curriculum, but their lesson plans were written without any further implementation. The school administrators lacked of follow-up in the aspects of teaching process. The measurement and evaluation of students' learning outcome in the so-called qualified school was made up rather than that being actually measured.

4.2 Both schools found them successful in conducting their student activities such as a democratic promotion activity, and health services. Other activities were found rather unsatisfied specially school lunch program and cooperative shop. The so-called qualified school was found successful in every activity.

4.3 The so-called qualified school was found successful in the financial and material acquisition management, but the unqualified school was moderately satisfied with its activities.

4.4 Both schools had sufficient buildings and appropriate for organizing their teaching and learning activities. However, the so-called qualified school was found more successful in land scape management and improvement than the unqualified school.

4.5 The headmaster of the so-called qualified school was found using dictatorship in assigning his subordinates to work with close supervision and follow-up. That matter brought the school a success, but without good morale of the teachers. Such management technique was performed opposite by the headmaster of the unqualified school.

4.6 The so-called unqualified school had better relationships with its community and gained more cooperations such as labour, and student behaviour control.

5. The characteristics of people involved in educational management.

5.1 Both schools' headmaster spent less office hours in schools, and also found the least performance on academic and supervision skills. The so-called qualified school's headmaster had well planned and

organized better, though his younger age, hold more administrative experiences and with higher motivation than that of the so-called unqualified school. However, the latter performed his duty with better personal relationships while gained shorter term of administrative experiences.

5.2 The so-called unqualified school's teachers had more experiences, better attitudes towards their students and personal relationships than those of the so-called qualified school. While the teachers of the so-called qualified school had younger age, but had more work loads than those of the teachers of the so-called unqualified school.

5.3 The students' parents of both schools had low economic status resulting in supporting their students insufficiently. The absent students had family problems and obtained low learning achievement results.

5.4 The so-called unqualified school had better relationships with their community leaders and committees, resulting in better cooperation from the community more than that of the so-called qualified school.

Basic factor and education management process which are good to the quality of the schools can be summarized as follows :

1. The characteristics of personnel who involved in education management possessed : highly achievement motivation, academic performing skills, work experiences, responsibility, human relationship and positive attitude toward job and people.

2. The capability in administration and management of the headmaster and teachers through the school 6 main jobs, and also obtained cooperation and supporting from people whom are concerned.

3. Size of school area.